

ЗБОРНИК РАДОВА ИНСТИТУТА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК I:
ПОСВЕЋЕНО ДР ДРАГУ ЋУПИЋУ ПОВОДОМ
75-ГОДИШЊИЦЕ ЖИВОТА

Београд: Институт за српски језик САНУ, 2008. – 663 стр.

Објављивањем зборника радова посвећеног научном саветнику др Драгу Ћупићу, поводом 75-годишњице живота, Институт за српски језик САНУ своју богату издавачку делатност проширио је још једном периодичном публикацијом. Прва књига у новој едицији, сасвим примерено, посвећена је др Драгу Ћупићу (1932–2010), лингвисти који је у другој половини XX века најдуже руководио Институтом за српски језик САНУ (1979–1996) и много допринео његовом развоју.

Годишњице су посебно погодне да се исказе захвалност према некоме ко је то заслужио, али и да се појачано негује култура сећања и свест о томе да су у свако поколење уграђена прегнућа старијих поколења – у свему па и у науци. Заборавност је једно лице незахвалности (по О. Вајнингеру), а чување у свести сећања шта је ко добро урадио јесте живо сведочење захвалности за то. Због тога је и иницијатива Института за српски језик САНУ, а пре свега његовог директора проф. др Срете Танасића, да се овај зборник припреми и изда не само чин поштовања и захвалности према лингвисти који је већи део свог радног века уградио у напредак Института, а највећи део свог живота уградио у напредак српске лингвистике, него је то и чин афирмисања новије српске лингвистичке традиције на којој стојимо и с које настојимо да даље градим.

Споменица Драгу Ћупићу поводом 75-годишњице живота настала је, слично другим зборницима тога жанра, од радова који су за тај зборник дале његове колеге, сарадници и пријатељи којима се Институт обратио с позивом да својим научним прилогом допринесу обележавању те годишњице. Чињеница да је Драго Ћупић имао и да има широк круг сарадника, колега и пријатеља диљем

српског и словенског културног простора објашњава обим зборника (663 стр.) и велики број аутора (61) који у њему објављују своје радове,¹ а чињеница да се Драго Ћупић бавио разноврсним гранама и дисциплинама науке о српском језику објашњава проблемску разноврсност ту објављених прилога, у којима су аутори по правилу настојали да у својим радовима развију неку од идеја које је у својим радовима износио Драго Ћупић.

Највећим делом то су радови из српске дијалектологије, ономастике, лексикографије, лексикологије, социолингвистике, нормативне лингвистике, културе говора, историје словенске филологије, теорије књижевног језика и граматичке теорије, поред радова из других лингвистичких дисциплина.

Свака наведена проблемска група радова, и поједини међу њима, завређивала би посебан осврт, оцену или коментар. Овде бих желео да, пре свега, посебно усмерим пажњу на не мање важна него чак у оваквим приликама посебно важна два прилога која отварају зборник, а из којих се најнепосредније види научни профил и допринос Драга Ћупића. То су биографски и библиографски прилог о Драгу Ћупићу.²

Добре и поуздане биографије и библиографије научника нису само драгоцени извор података који могу бити потребни у новим истраживањима. Оне имају и подстицајну па и васпитну вредност јер се из њих види колико је труда, истрајности и постојаности потребно да би се нека идеја остварила, колико је за науку поред истраживачког рада важан и рад у области организације научног живота, подизања научног подмлатка, залагања за афирмацију резултата научних истраживања у јавности, неговања научне традиције и међународних веза и сарадње, као и низа других послова, који се обично

¹ Н. Арсенијевић, М. Бјелетић, Н. Богдановић, М. Божовић, Д. Бојовић, Ж. Бошњаковић, В. Брборић, М. Букумирић, С. Вукомановић, С. Гудурић, В. Гутков, М. Драгичевић, Р. Жугић, В. Зенчук, М. Ивић, П. Јакобсен, Ј. Јовановић, М. Јовановић, М. Ковачевић, А. Кречмер, А. Лома, В. Лубаш, М. Луковић, Ј. Марковић, С. Милорадовић, Р. Младеновић, Д. Мршевић-Радовић, М. Окука, Б. Остојић, Ђ. Оташевић, З. Павловић, С. Павловић, Д. Петровић, С. Петровић, А. Пецо, М. Пижурица, П. Пипер, Ј. Радић, М. Радовановић, М. Радовић-Тешић, Н. Рамић, Р. Цицмил-Реметић, С. Реметић, Г. Ресел, С. Ресел, С. Ристић, В. Ружић, Р. Симић, А. Собољев, Ж. Станојчић, Д. Стефановић, Р. Стијовић, Ј. Стојановић, С. Танасић, Б. Терзић, С. Толстој, Љ. Ћирић, Д. Урошевић, Е. Фекете, М. Чаркић, М. Шипка.

² С. Танасић, Биографија (стр. 11–13), Д. Аранитовић, Библиографија (стр. 13–57).

слабије уочавају, који се подразумевају или се једноставно не примећују, а понекад и свесно занемарују, иако су основа за сваки истраживачки рад. Јер наука не постоји у безваздушном простору, стерилно објективна и самодоволна, како се понекад жели приказати.

„Инфраструктура“ научних истраживања је нужна, а сложена. Њено стварање, развијање и одржавање захтева доста времена, а често и много више умори него теренски или кабинетски научни рад. Утолико веће признање припада оним научницима, попут Драга Ћупића, који нису жалили времена и труда да допринесу напредовању у свим пољима научног живота, у оквирима своје научне меридавности, а не само у оним видовима науке који су њиховим интересовањима најближи или који су најпривлачнији оку јавности.

Драго Ћупић није само успевао да својим научним опусом буде један од најзначајнијих стручњака за српски језик друге половине XX и почетка XXI века, да својом живом речју и у земљи и у иностранству дели своја богата знања са другима, већ је он активно и конструктивно био присутан на свим или скоро свим местима у којима се одлучивало о српској језичкој политици и језичком планирању, норми и стандардизацији, издаваштву и организовању научних скупова, и, што није најмање важно, увек одмерен и конструктиван, спреман да нађе времена за свакога и да да добар савет, када је потребно.

Ако је тачна теза да у скоро свим срединама постоје и преамбициозне конфликтне личности, с једне стране, и стрпљиви прегаоци и помирителји, с друге, као персонификације центрифугалних и центрипеталних сила у друштву, и на макроплану и на микроплану, Драго Ћупић би свакако припадао овој другој групи, онима који окупљају, подстичу, поправљају и сами дају колико год могу, не настојећи да се наметну него да буду свима и свему добром на корист, а посебно на општу корист, на корист својој култури. Истовремено Драго Ћупић је имао јасан став о свим битним питањима од којих је зависила не само судбина језика и његовог идентитета него и оних који тим језиком говоре и стварају.

У временима када широм Европе и света људи беже из једне проклете авлије у другу, мислећи да су побегли на слободу, а заправо само су променили Карађоза, и беже из једне идеологије у другу, мислећи да су се просветлили ако су пролетерски интернационализам заменили либералнокапиталистичким глобализмом, или цинично објављују да се не стиде принципа „веру за вечеру“, Драго Ћупић се чврсто, и све чвршће, држао свога корена – и националног, и је-

зичког, и лингвистичког, настојећи да из њега извуче најбоље што може.

Биографија Драга Ћупића показује оно што у биографијама увек плени и подстиче – како је неко стрпљивим трудом и личним способностима постепено напредовао и постајао све приметнији и кориснији у својој средини ушавши у најужи круг стручњака за српски језик.

А библиографија Драга Ћупића чињенично показује колико је обиман и разноврстан био досадашњи труд Драга Ћупића на пољу српске лингвистике. Она представља допуњени облик раније објављене библиографије Драга Ћупића, која је једна од ретких персоналних библиографија у српској лингвистици која је објављена као посебно издање.³ Иако од године њеног објављивања није прошло много, број допуна којима се од те библиографије разликује ова у зборнику радова у част Драга Ћупића показује да је он, и када је његово здравље почело да посустаје, даље неуморно радио на корист српскога језика, науке о српском језику и свих нас.

*Преграј Пийер**
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику

³ Д. Аранитовић, *Драјуџин Драјо Ћупић : библиографија : њоводом 70-ио-дишњице живоиџа*. Београд: Интерпрес, 2003. – 91 стр.

* piperm@eunet.rs